

Краснобаєва Н.Є.

ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ КОНФЕСІЙНОЇ ЛЕКСИКИ ГРОМАДСЬКІСТЮ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ

Теоретичне осмислення особливостей сприйняття конфесійної лексики виходить за межі лінгвістики. Маргінальна наука про закономірності породження і сприйняття мовних висловів – психолінгвістика – вивчає процеси творення мови, а також сприйняття і формування мови в їх співвіднесенні з системою мови. Опираючись на ці положення, зосередимо увагу на основному ядрі дослідження – сприйнятті мовлення, як системи процесів переробки інформації, яка спрямована на розуміння певного повідомлення при усному спілкуванні або при читанні. Як відомо, цей процес складається з елементів, потоків і сил, які сприяють або перешкоджають повідомленням, що адресуються [7].

Спеціалісти у галузі реклами [2;5] наголошують, що серед різних концепцій сприйняття мовлення переважають моторна (активна) і сенсорна (пасивна). Активна концепція полягає в тому, що людина слухає інформацію, визначає її зміст через моторні сигнали, необхідні для повідомлення. При пасивному сприйнятті мовлення відбувається зіставлення інформаційного сигналу з еталоном за акустичними ознаками.

Таким чином, першим етапом сприйняття мовлення є процес пізнання слів, на який впливають такі фактори: 1) використовуються різні властивості мовних сигналів, 2) при різних умовах домінують певні класи ознак мовного сигналу. За спостереженнями науковців [8], зміст сприйняття будь-якого висловлення регулює внутрішня програма адресата. Наприклад, якщо людина зацікавлена в інформації, прихильно ставиться до повідомлення, вона швидше, глибше і точніше зрозуміє зміст відповідного висловлення. І навпаки, якщо внутрішня програма людини не налаштована на сприйняття інформації якщо не зацікавлена у певному повідомленні або не готова до цього повідомлення, зміст висловлення вона не збагне. Експериментальні дослідження [8] доводять, що сприйняття мовлення є адаптованим процесом, в якому пізнання слів пов'язане з виділенням сигналу та мети слухача. Якщо слухач може виявити лінгвістичні закономірності в звуках, то він буде здатним використовувати інформацію, що накопичується в часі, для прийняття рішення про певний звуковий елемент. Якщо такі закономірності не виявлені, процес прийняття рішення ґрунтується на акустичних фактах певного моменту. Відбувається зіставлення та вибір найбільш адекватного еталону. Тобто сприйняття ґрунтується на ідентифікації звукових еталонів, але пізнання деяких звуків пов'язане не так з акустичними, як з лінгвістичними чинниками.

Зі сприйняттям інформації та тексту щільно пов'язаний процес розуміння, який складається з процесів декодування, перекладу інформації на внутрішню мову, інтерпретації, результативного пояснення, оцінки, пізнання, мисленнєвої діяльності [3]. Психолінгвістична теорія розуміння тексту була створена О.О. Леонтьєвим, П. Брудним, Т.М. Дрідзе. Розуміння – це послідовна зміна структури ситуації від одного елемента до іншого; процес перекладу змісту тексту в іншу форму. Розуміння інформації в процесі комунікації та розуміння тексту є різними інтелектуальними діями. В ході спілкування ми пізнаємо елементи висловлення – слова, імена ситуацій. Важливу роль у розумінні повідомлення відіграє позамова реальність. Притаманні усному мовленню неповні речення, усічені конструкції, запитання-натяки доповнює безпосередня ситуація спілкування. Яскравий приклад наводять науковці І.Н. Горелова та К.Ф. Сєдова у посібнику “Основи психолінгвістики”, зміст діалогу потребує роз'яснення:

Чорна?

Ні, червона.

А чому біла?

Тому що зелена.

Ця розмова здається абсурдною, доки не з'ясується, що це діалог двох дачників біля куща смородини.

За Москаленко [7] процес сприйняття складається з двох стадій – зосередження уваги і тлумачення (інтерпретації) інформації. На стадії зосередження уваги людина свідомо чи несвідомо фільтрує нескінченний потік інформації. На стадії тлумачення людина порівнює зміст стимулу зі своїми власними моделями реальності, моделями, які можуть дуже відрізнитися від моделей інших людей або тих, хто передав цей стимул. Наслідком цього процесу є пізнання. Схематично його можна зобразити так:

стимул (звернення) → увага (активний пошук, пасивний пошук, пасивна увага) → Інтерпретація (спрощення, перекичування, створення нового стимулу) → пізнання

Для того щоб отримати власну пізнавальну модель, людина може вдатися до перекичування вихідного стимулу, використовуючи такі принципи організації сприйняття, як змикання, асиміляція, групове сприйняття, груповий тиск, потреба і стиль пізнання [2].

Змикання відбувається тоді, коли людина, побачивши частину якогось символу, домальовує його у своїй уяві.

Асиміляція – це процес, за допомогою якого людина намагатиметься довести до максимуму або звести до мінімуму відмінність між стимулами.

Особливістю групового сприйняття є те, що люди об'єднуються за схожістю візуального поля, яке вони сприймають. Стимули цього поля асоціюються за подібністю, близькістю в часі і просторі, за минулим досвідом тощо.

Груповий тиск відбувається тоді, коли людина ототожнює себе з групою, якій вона довіряє і яка сприй-

має цей стимул у певний спосіб, сприйме стимул так само, як і вся група.

Потреби і стиль пізнання базуються на тому, що різні люди ставлять різні вимоги до виразності й цілісності пізнання. За стилем пізнання вирізняють такі типи людей – уточнювачі та спрощувачі [2].

Уточнювачі – приділяють увагу навіть несуттєвим подробицям, активно шукають натяків, які ліквідували б невизначеність, дуже чутливі до інформації.

Спрощувачі – оперують обмеженим набором пізнавальних категорій (понять). Намагаються кожне нове поняття вкласти у знайому модель. У неясних ситуаціях намагаються триматися осторонь.

Відмінність між уточнювачами і спрощувачами досягає максимуму, коли вони опиняються в нових, невідомих раніше ситуаціях. Спрощувачі активізують механізм асиміляції. Уточнювачі – ні. Зате уточнювачі більше, ніж спрощувачі, схильні змінювати своє ставлення на негативне, коли звернення не задовольняє їхньої потреби в пізнавальній виразності. Натомість спрощувачів відлякують зайві подробиці й деталі.

На підтвердження теорії було проведено лінгвістичний експеримент – анкетування представників громадськості АР Крим (частково мусульман та християн). У запропонованій анкеті були представлені відомості про респондентів та переказ тесту конфесійного стилю. У ході експерименту виявлено серед 100% опитаних до групи уточнювачів належить 47 % і решта 53% – спрощувачі. Примітним є той факт, що релігійні респонденти, не зважаючи на приналежність до тієї або іншої конфесії, з більшою легкістю інтерпретують значення малознайомих конфесійних термінів, вжитих у поданому для експерименту тексті для виявлення ступеня обізнаності і розуміння конфесійної лексики.

Розуміння повідомлення є складною літературознавчою, філософською, психологічною, комунікативною проблемою, яка не має та не може мати однозначного вирішення. Розглядають розуміння і як своєрідну інтерпретацію, і як оцінку, і як засіб побудови власних ментальних процесів.

Список літератури:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. – К.: «Академія», 2004. – 344 с.
2. Войчак А.В. Маркетинговий менеджмент. – К.: КНЕУ, 1998.
3. Леонтьев А.А. Основы психолінгвістики. – М., 1997.
4. Леонтьев А.А. Психолінгвістические единицы и порождение речевого высказывания – М., 1969.
5. Международный кодекс рекламной практики / Пер. с англ. Н. В. Гениной, В. Е. Демидова. – К.: Укрреклама, 1995.
6. Мечковская Н.Б. Социальная лингвистика. Изд.второе, - М.: Аспект Пресс, 1996, с189.
7. Москаленко А. З., Губерський Л. В., Іванов В. Ф., Вергун В. А. Масова комунікація. – К., 1997.
8. Слобин Д. Грин Дж. Психолінгвістика. – М., 1976.
9. <http://slada.in.ua/2008/77>
10. <http://www.refine.org.ua/html>
11. http://orthodox.org.ua/uk/slovo_do_chitachiv/html

Кугушева А.Ю.

ВЛИЯНИЕ АНТИЧНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ НА ТВОРЧЕСТВО ФРАНСУА РАБЛЕ

Расцвет Северного Возрождения во Франции пришелся на начало XVI века. Одной из отличительных черт этого интеллектуального и культурного движения является интерес к национальным языкам и истории собственной страны, соперничающий даже с приверженностью к мертвым языкам и истории Древней Греции и Рима. Науки и искусства получают возможность свободно развиваться; античное литературное наследие покидает стены монастырских скрипториев и завоевывает широкий круг читателей.

В это время жил и творил великий французский ученый и гуманист, Франсуа Рабле, автор романа «Гаргантюа и Пантагрюэль». Отдавая дань моде своей эпохи, при его написании он использовал труды античных историков, комедиографов и трагиков. Целью данной работы является определение авторов древности, которые оказали наиболее значительное влияние на творчество Рабле.

На рубеже XV-XVI веков Западноевропейское Возрождение черпало силы из своей древней истории, восхищалось греческим гением; находило основание для чувств и мыслей, которые витали в воздухе, в общности с античностью. Люди позднего средневековья стремились найти в античном мире источник новой жизни, самих себя; они возвращались от Града Божия к царству человеческому, чтобы утвердить веру в «универсального человека». Они лихорадочно искали примеры в истории, отыскивали и истолковывали различные рукописи и памятники, чтобы иметь право на реминисценцию. Заимствование у древних сочинений считалось отнюдь не плагиатом, а, наоборот, признаком образованности (если автор еще имел что добавить от себя к уже сказанному ранее) [7, с.19-20]. Помимо латыни, арабский, древнегреческий и древнееврейский получили небывалое распространение; гуманисты щеголяли цитатами из античных трактатов, с удовольствием приносили элементы чужих языков в национальные. Появилась мода на подражание стилю древних авторов. После опубликования в конце XV века грамматического сочинения Лоренцо Валлы распространяется подлинный Цицеронианизм. Особый стиль Цицерона в письмах, блеск его речей и ясность философских представлений находили живой отклик в душах гуманистов [5, с.309]. Известно, что Альд Мануций, выдающийся гуманист, отказывался от распространения книги, если она казалась ему написанной недостаточно изящным стилем. «Слог сразу становится прекрасен, а ум – зрел. <...>. Ученость, пе-